

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

20. april 2014

Høringsuttalelse til Gjerdelva kraftverk i Lyngen kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at NVE har mottatt søknad om å bygge Gjerdelva kraftverk i Lyngen kommune. FNF Troms ønsker herved å komme med innspill i saken.

Generelle merknader

FNF Troms ønsker først å påpeke det store presset på vannressursene i fylket. Per i dag ligger over 70 søknader i Troms inne hos NVE. Av tidligere vannkraftsaker i fylket er 80 gitt konsesjon, kun 15 er avslått. FNF Troms registrer det store antallet utbyggingssaker med bekymring da vi ser at viktige natur- og friluftsverdier ofte blir skadelidende. Dagens situasjon er i stor grad preget av en planløs småkraftutbygging hvor landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter, folkehelse og opplevelseskvaliteter forringes. Tempoet er også av en karakter som utfordrer reelle og gode medvirkningsprosesser, samt går ut over kunnskapsgrunnlaget. Vi ønsker likevel å trekke fram det positive i at NVE i større grad begynner å behandle flere småkraftsaker samlet, samt at verdiene til landskap og friluftsliv er trukket fram som hovedargumentasjon i avslag i fylket, for eksempel i Nordreisa i april i fjor. Vi håper at nettopp landskap, natur og friluftsliv tillegges ytterligere vekt i tiden framover.

Behovet for kraft

Både Norge og Nord-Norge har overskudd på kraft. Nordland har et overskudd på hele 40 %, og kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene. FNF Troms mener at det ikke er en "hastesak" å skulle bygge ned mer av det som er blant de største mangelvarene i Norge og Europa i dag, nemlig urørt natur. FNF Troms er opptatt av en klimavennlig politikk som i større grad tar høyde for tiltak som energisparing og energieffektivisering. Det finnes et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor ny kraftproduksjon på bekostning av norsk natur. I den grad nye fornybarprosjekter må bygges ut ser vi at dette gjøres helhetlig og at de minst konfliktfylte områdene vurderes på et solid kunnskapsgrunnlag. Vi etterspør også et kunnskapsgrunnlag som viser at den nye produserte fornybare energien faktisk erstatter fossil energi og ikke kun blir et supplement. Vi registrerer også at vi er langt på vei til å oppfylle de nasjonale målsetningene i forhold til fornybardirektivet, samt elsertifikatavtalen med Sverige.

GJERDELVA

Landskap

I søknaden beskrives hovedsakelig landskapet i umiddelbar tilknytning til elvestrekningen. Blant annet trekkes det fram de to lokalt viktige naturtypene; bjørkeskog med høgstauder og bekkekløft

FNF Troms, c/o Bioforsk Nord Holt, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftorganisasjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

med bergvegg med fossesprøytsoner. Det kommer også fram at tiltaket ikke vil berøre det planlagte vernede området med gråor-heggeskog mellom kote 5 og kote 30. FNF Troms savner likevel en helhetlig analyse og konsekvens for storskalalandskapet. Det eneste søker sier om dette er at *«nedover lia mellom kote 415 og nedover et stykke vil rørgatetraséen være godt synlig de første årene, men vil med tiden gro igjen.»* Etter FNF Troms sine erfaringer vil det ta meget lang tid før sårene fra anleggsfasen leges, samtidig som at veien og rørgaten alltid vil bli synlig i terrenget, selv ved gjengroing. Dette vil forringe landskapet betydelig. FNF Troms savner en beskrivelse av landskapets storhet og umiddelbare sammenheng med Lyngsalpene landskapsvernområde. Selv om ikke tiltaksområdet er vernet som landskapsområdet, utgjør det en uløselig del av Lyngsalpene, samt er en viktig innfallsport til Lyngen. Også fra sjøsiden, som på fergeturen fra Olderdalen vil inngrepet vises godt.

FNF Troms ser det som en fordel at tiltakshaver søker om tunnelløsning på områdene over skoggrensa. På denne måten vil de landskapsmessige konsekvensene bli noe redusert på høyfjellet. FNF Troms mener likevel at området blir unødig forringet av inntak, tunnelutslag, løsmasser, og redusert vannføring i Gjerdelva. Søker har vurdert konsekvensene for landskapet som store. FNF Troms sier seg enig i dette. Landskapsverdiene i området er av meget stor verdi, noe som ikke kommer godt nok fram i søknaden, og konsekvensene ved en utbygging vil også bli store.

INON

Tap av INON og et økende press på inngrepsfrie områder er i strid med nasjonal arealpolitikk, hvor det i flere stortingsmeldinger de senere årene er uttrykt at det skal planlegges på en måte som tar hensyn til at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad bevares for framtida. I Stortingsproposisjon 1 S (2009-2010) fra Miljøverndepartementet, er INON et eget arbeidsmål som går ut på *”å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på”*. Ifølge Miljødirektoratet forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge, noe som gir oss et særlig ansvar for å ta godt vare på de gjenværende områdene. Miljødirektoratet sin nylige oversikt over tapet av villmarkspregede områder fra 2008 – 2013 viser at de forsvinner raskere enn før, og at energisektoren er blant de som bidrar mest til dette.

Ved en utbygging av Gjerdelva vil endringene i INON-arealer bli som følger; I sone 2 går 3,8 km² tapt, i sone 1 går 4,0 km² tapt og får sone 2 status. I villmarkspreget går 0,3 km² tapt og får sone 1 status. Vi vet også at det gikk tapt INON-områder i tilknytning til Lyngseidet i perioden 2008 – 2013. I veilederen for småkraftverk står det at *«inngrepsfrihet fra fjord til fjell, uavhengig av sone, tillegges spesiell vekt.»* Området som vil bli påvirket ved en eventuell utbygging av Gjerdelva faller inn under denne kategorien og FNF Troms mener dette bør tillegges særlig vekt.

Friluftsliv

Lyngsalpene er et eldorado for friluftsliv. Det spektakulære og varierte landskapet er et yndet reisemål langt utenfor Norges grenser og har internasjonale kvaliteter. Det meste av Lyngen, særlig hvor det finnes vei, er mye brukt sommer som vinter. Noen steder er likevel mer attraktive utgangspunkt enn andre, og Lyngseidet er blant disse. Lyngseidet er en naturlig og mye brukt innfallsport til Lyngsalpene og dens umiddelbare nærhet til villmarka og uberørt, storslagen natur er av høy verdi.

Gjerdelva fører opp til et variert og mye brukt område. Ved skoggrensa ligger skihytta og Gjerdedalen byr på lavterskel naturopplevelser med elva, vann, Gjerdvassbu og innrammingen med majestetiske fjell formet som en hestesko. Hele fjellmassivet er besøkt, men de mest besøkte toppene er de ytterste som peker ned mot Lyngseidet og Gjerdelva; Kavringtinden og Rørnestinden. Disse er klassiske toppturer i Lyngen, særlig vintertid, men også om sommeren. En eventuell utbygging av Gjerdelva vil forringe opplevelsesverdien både ved de fysiske inngrepene og ved den reduserte vannføringen i elva, noe som vil få store negative konsekvenser for friluftslivet.

Tiltakshaver skriver i sin søknad at utbyggingsområdet i hovedsak har lokal verdi, og at konsekvensene for friluftsliv i driftsfasen er liten negativ. Natur- og friluftsansjoner i Troms kjenner seg ikke igjen i denne vurderingen og verdissetingen, og det er verdt å stille spørsmålsteget ved metodene som brukes for verdisseting. Områdets bruk, historikk og kvaliteter tilsier at området minst har meget høy regional verdi. Det er stor utfart til området fra befolkningen i Tromsø og andre plasser i fylket. Området er så populært og mye besøkt av turister fra inn og utland, at området også må sies å ha verdi av nasjonal og internasjonal karakter.

Troms fylkeskommune, i samarbeid med kommunene og frivillige ansjoner, er i gang med et omfattende kartleggings- og verdissetingsprosjekt for friluftsliv i Troms. De har dessverre ikke fått ferdigstilt Lyngen kommune enda, men det vil overraske FNF Troms dersom ikke dette området skårer høyt og blir verdsatt som et «svært viktig friluftsområde». I andre deler av fylket, hvor verdikartleggingen er ferdigstilt, viser det seg at verdiene som søker framlegger ofte er en verdi lavere enn hva som kommer fram gjennom fylkeskommunenes mer omfattende kartlegginger. FNF Troms mener at konsekvensene for friluftsliv, og reiseliv, ved en utbygging vil bli store, også i driftsfasen. FNF Troms etterspør konsekvensutredninger for reiselivet.

Samlet belastning

FNF Troms minner om at NVE må vurdere samlet belastning i henhold til naturmangfoldloven. Lyngen kommune har fra før Rottenvik kraftverk, samt at det er gitt konsesjon til Tyttbærelva kraftverk. Videre ligger det inne søknad om Reinelv småkraftverk, i tillegg til Gjerdelva kraftverk. FNF Troms viser til erfaringer fra andre påbegynte småkraftverk i fylket og ser at det ofte fører til omfattende landskapsinngrep. Vi er bekymret for konsekvensene for friluftsliv, landskap, biologisk mangfold med mer, og ser at sumeffektene av småkraftutbygging i Troms allerede er store. Dette gjelder særlig i regionen rundt Lyngen kommune da det er en stor mengde kraftverk, enten påbegynt eller gitt konsesjon, i Storfjord, Kåfjord og Tromsø. Disse har også en effekt på urørtheten og opplevelsen av Lyngen. Andre planlagte utbygginger og inngrep i området må også tas hensyn til i vurderingen.

Konklusjon

FNF Troms understreker at det er stort press på vassdragsnaturen i fylket og at tempoet er av en utfordrende karakter. Vi viser til at det er et stort overskudd på kraft i Nord-Norge, men at dersom ny fornybar utbygging skal forekomme må de minst konfliktfylte prosjektene velges. Området rundt Gjerdelva og Lyngseidet er av stor verdi, særlig hva gjelder landskap, villmarkspreget og friluftsliv. En utbygging av Gjerdelva vil forringe disse verdiene og føre til store negative konsekvenser for en av de viktigste innfallsporene til Lyngsalpene, som er av internasjonalt format. FNF Troms mener at de allmenne interesser overstiger samfunnsnyttene av en eventuell utbygging og henstiller om at konsesjon ikke gis.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Lyngen kommune